

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Основи охорони праці

Змістовий модуль № 1.
**«Правові та організаційні основи
охорони праці»**

Тема № 4.
**«Навчання з питань охорони праці. Профілактика
травматизму та професійних захворювань»**

Конспект лекції

Миколаїв
2021

УДК 331.45

О-75

Рекомендовано до друку рішенням методичної комісії інженерно-енергетичного факультету Миколаївського національного аграрного університету від 08 червня 2021 року, протокол № 10.

Укладач: В.М. Курепін

Рецензенти:

- О.А. Герасіменя - начальник управління з питань надзвичайних ситуацій та цивільного захисту населення Миколаївської міської ради.
- Л. М. Маркіна - доктор технічних наук, доцент, завідувачка кафедри техногенної та цивільної безпеки Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова.

О-75	Основи охорони праці : змістовий модуль № 1. «Правові та організаційні основи охорони праці». Тема № 4. «Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань». конспект лекції / уклад. В. М. Курепін. – Миколаїв : МНАУ, 2021. – 29 с.
------	--

У конспекті лекції викладено зміст про підвищення рівня знань працівників з питань охорони праці; спеціальне навчання і перевірку знань з питань охорони праці; організацію проведення інструктажів з питань охорони праці, стажування та допуском працівників до самостійної роботи; профілактику травматизму та професійних захворювань.

УДК 331.45

© Миколаївський національний аграрний університет, 2021

© Курепін В.М., 2021

Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних захворювань

Лекція № 4.

Питання № 1. Загальні поняття про навчання з питань охорони праці.

Однією із складових ефективної роботи з профілактики виробничого травматизму є належна підготовка, навчання та підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці.

Навчання з питань охорони праці - це навчання працівників з метою отримання необхідних знань і навичок з питань охорони праці або безпечного ведення робіт.

Загальний порядок проведення навчання з питань охорони праці встановлений Законом України «Про охорону праці», ст. 18. «Навчання з питань охорони праці».

Виконання вимог Закону України «Про охорону праці» щодо навчання здійснюється за наказом Держнаглядохоронпраці №15 від 26.01. 2005 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці», вимог державних міжгалузевих і галузевих нормативних актів про охорону праці, наказу керівника підприємства про навчання з питань охорони праці.

Відповідальність за організацію і здійснення навчання та перевірку знань працівників з питань охорони праці покладається на:

- 1. Керівника підприємства – по підприємству у цілому.*
- 2. Керівників підрозділів – в структурних підрозділах.*
- 3. Контроль – на службу охорони праці.*

Державний нагляд за дотриманням вимог щодо навчання та підвищення кваліфікації працівників з питань охорони праці здійснюють органи державного нагляду за охороною праці.

Координацію та методичний супровід здійснюють – Головний навчально-методичний центр та навчальні підрозділи експертно-технічних центрів Держпраці.

Допуск до роботи без навчання, інструктування і перевірки знань з питань охорони праці забороняється.

Види навчання:

1. **Спеціальне навчання** – щорічне вивчення працівниками, які залучаються до виконання робіт з підвищеною небезпекою або там, де є потреба в професійному доборі, вимог відповідних нормативно-правових актів з охорони праці.

Робота з підвищеною небезпекою - є робота в умовах впливу шкідливих та небезпечних виробничих чинників або така, де є потреба в професійному доборі, чи пов'язана з обслуговуванням, управлінням, застосуванням технічних засобів праці або технологічних процесів, що характеризуються підвищеним ступенем ризику виникнення аварій, пожеж, загрози життю, заподіяння шкоди здоров'ю, майну, довкіллю.

2. **Інструктажі з питань охорони праці** – керівні вказівки, інструкції щодо безпечних умов праці та виконання виробничих завдань і обов'язків.

3. **Стажування** – набуття особою практичного досвіду виконання виробничих завдань і обов'язків на робочому місці підприємства після теоретичної підготовки до початку самостійної роботи під безпосереднім керівництвом досвідченого фахівця.

4. **Дублювання** – самостійне виконання працівником (дублером) професійних обов'язків на робочому місці під наглядом досвідченого працівника з обов'язковим проходженням протипожежного і протипожежного тренувань.

На підприємстві наказом керівника вводиться в дію «Положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці» де регламентується весь процес організації та проведення навчання й перевірки знань.

Наказом керівника з числа посадових осіб створюється комісія з перевірки знань працівників з питань охорони праці. До складу комісії включається не менше 3-х осіб:

- голова комісії - керівник підприємства або його заступник, до службових обов'язків якого входить організація роботи з охорони праці;
- члени комісії - спеціалісти служби охорони праці, юридичної служби, виробничих, технічних і технологічних служб, представник профспілки (уповноважена найманими працівниками особа з питань охорони праці).

До складу комісії можуть залучатися (за згодою) страхові експерти з охорони праці робочого органу виконавчої дирекції Фонду соціального

страхування від нещасних випадків на виробництві, а також викладачі охорони праці, які проводили навчання.

При первинній перевірці знань з питань охорони праці працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки, до складу комісії (за згодою) залучаються представники Держпраці або його територіального управління.

Всі члени комісії повинні пройти навчання та перевірку знань з питань охорони праці й отримати відповідне посвідчення. Без такого навчання комісія є неправомочною, а протоколи перевірки знань працівників з питань охорони праці такою комісією не мають юридичної сили та визнаються недійсними.

Якщо на підприємстві неможливо створити комісію з перевірки знань з питань охорони праці, перевірка знань проводиться комісією спорідненого підприємства або Територіального управління Держпраці.

Питання № 2. Спеціальне навчання з питань охорони праці.

Організація спеціального навчання з охорони праці на підприємстві. Навчання і перевірка знань з питань охорони праці посадових осіб відбувається під час прийняття на роботу і періодично один раз на три роки, а спеціальне навчання працівників, які залучаються до виконання робіт підвищеної небезпеки або там, де є потреба в професійному доборі вимог відповідних нормативно-правових актів з охорони праці проходять навчання та перевірку знань один раз на рік.

Не допускаються до роботи працівники, у тому числі посадові особи, які не пройшли навчання з питань охорони праці.

Підприємство, яке проводить спеціальне навчання повинне в установленому порядку одержати ліцензію Міносвіти та дозвіл Держпраці на провадження такого навчання.

Організацію навчання та перевірки знань з питань охорони праці працівників, у тому числі під час професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації на підприємстві здійснюють працівники служби кадрів або інші спеціалісти, яким роботодавцем доручена організація цієї роботи.

На кожному підприємстві повинен бути затверджений керівником перелік робіт підвищеної небезпеки підприємства та поіменний список працівників, які виконують роботи підвищеної небезпеки.

В Україні одночасно діють три переліки робіт підвищеної небезпеки. Ці переліки створювались для відповідних нормативних актів з охорони праці, а тому вони включають різну кількість робіт з підвищеною небезпекою. На сьогодні чинними є:

1. Перелік робіт з підвищеною небезпекою – НПАОП 0.00-2.24-05, затверджений наказом Держнаглядохоронпраці України № 15 від 26 січня 2005 року. Цей перелік включає 137 робіт підвищеної небезпеки.

2. Перелік видів робіт підвищеної небезпеки – постанова Кабінету Міністрів України №1107 від 26 жовтня 2011 року – додаток № 2 включає 26 видів робіт підвищеної небезпеки, додаток № 6 - 8 видів робіт підвищеної небезпеки до Порядку видачі дозволів на виконання робіт підвищеної небезпеки та на експлуатацію (застосування) машин, механізмів, устаткування підвищеної небезпеки.

3. Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі – наказ МОЗ та Держнаглядохоронпраці № 263/121 від 23 вересня 1994 року – 13 видів робіт.

Протягом першого місяця після прийому на роботу (переведення на іншу роботу) роботодавець зобов'язаний забезпечити проведення спеціального навчання з охорони праці посадових осіб підприємства, робітників, які працюють за професіями або виконують роботи, до яких висуваються додаткові (підвищені) вимоги охорони праці.

Навчання проводиться за навчальними планами та програмами, які розробляються з урахуванням конкретних видів робіт, виробничих умов, функціональних обов'язків працівників і затверджуються наказом.

Після проведення занять комісія з перевірки знань працівників з питань охорони праці обов'язково проводить перевірку знань. Формою перевірки знань є тестування, залік або іспит.

Тестування проводиться за допомогою технічних засобів, залік або іспит - за екзаменаційними білетами у вигляді усного або письмового опитування. Результат перевірки знань оформлюється протоколом засідання комісії з перевірки знань з питань охорони праці.

Особам, які під час перевірки знань виявили задовільні результати, видається посвідчення про перевірку знань з питань охорони праці. В протоколі та посвідченні у стислій формі зазначається перелік основних нормативно-правових актів з охорони праці та з безпечного виконання конкретних видів робіт, в обсязі яких працівник пройшов перевірку знань.

Питання щодо порядку зберігання посвідчень про перевірку знань з питань охорони праці на підприємстві або необхідності працівникам мати їх при собі під час виконання трудових обов'язків вирішується роботодавцем.

При незадовільних результатах перевірки знань працівники протягом одного місяця повинні пройти повторне навчання і повторну перевірку знань. Особи, які не пройшли навчання з питань охорони праці до роботи не допускаються.

Організація спеціального навчання з охорони праці іншим суб'єктом господарювання. Суб'єкт господарювання (навчальний заклад, інше підприємство), який проводить відповідне навчання має одержати ліцензію Міносвіти та дозвіл Держпраці на провадження такого навчання, мати в наявності викладацький склад, що спеціалізується у сфері охорони праці, відповідну матеріально-технічну базу та достатнє навчально-методичне забезпечення навчального процесу.

Перевірка знань працівників з питань охорони праці за результатами навчання у навчальному центрі здійснюється комісією з перевірки знань з питань охорони праці, утвореною навчальним центром у кількості не менше 3 (трьох) осіб.

До складу комісії навчального центру входять викладачі та інші працівники навчального центру, а також можуть залучатися (за згодою) представники відповідного (за місцем проведення перевірки знань) територіального органу Держпраці, представники відповідних профспілок, страхові експерти з охорони праці відповідного (за місцем проведення перевірки знань) робочого органу виконавчої дирекції Фонду, інші фахівці з охорони праці.

Питання № 3. Інструктажі з питань охорони праці.

Усі працівники, які приймаються на постійну чи тимчасову роботу і при подальшій роботі, повинні проходити на підприємстві навчання в формі інструктажів з питань охорони праці, подання першої допомоги потерпілим від нещасних випадків, а також з правил поведінки та дій при виникненні аварійних ситуацій, пожеж і стихійних лих.

Види інструктажів. *За характером і часом проведення інструктажі з питань охорони праці поділяються на:*

1. *Вступний інструктаж.* Проводиться:

а) з усіма працівниками, які приймаються на постійну або тимчасову роботу, незалежно від їх освіти, стажу роботи та посади;

б) з працівниками інших організацій, які прибули на підприємство і беруть безпосередню участь у виробничому процесі або виконують інші роботи для підприємства;

в) з учнями та студентами, які прибули на підприємство для проходження виробничої практики;

г) у разі екскурсії на підприємство.

Інструктаж проводиться при оформленні працівника на підприємство спеціалістом служби охорони праці, а в разі відсутності на підприємстві такої служби - іншим фахівцем, на якого наказом (розпорядженням) по підприємству покладено ці обов'язки і який в установленому Типовим положенням порядку пройшов навчання і перевірку знань з питань охорони праці.

Проводиться інструктаж у кабінеті охорони праці або в приміщенні, що спеціально для цього обладнано, з використанням сучасних технічних засобів навчання, навчальних та наочних посібників за програмою, розробленою службою охорони праці з урахуванням особливостей виробництва. Програма та тривалість інструктажу затверджується керівником підприємства.

Запис про проведення вступного інструктажу робиться в журналі реєстрації вступного інструктажу, який зберігається в службі охорони праці або у працівника, що відповідає за проведення вступного інструктажу, а також у документі про прийняття працівника на роботу.

2. *Первинний інструктаж.* Проводиться до початку роботи безпосередньо на робочому місці з працівником:

а) новоприйнятим (постійно чи тимчасово) на підприємство;

б) який переводиться з одного виробництва до іншого;

в) який буде виконувати нову для нього роботу;

г) Відрядженим працівником, який бере безпосередню участь у виробничому процесі на підприємстві.

Проводиться інструктаж індивідуально або з групою осіб одного фаху за діючими на підприємстві інструкціями з охорони праці відповідно до виконуваних робіт, а також з урахуванням вимог орієнтовного переліку питань первинного інструктажу, безпосередньо керівником робіт (начальник виробництва, цеху, дільниці, майстер). Завершується інструктаж перевіркою знань у вигляді усного опитування або за допомогою технічних засобів, а також перевіркою набутих навичок безпечних методів праці. Знання перевіряє особа, яка проводила інструктаж.

При незадовільних результатах перевірки знань, умінь і навичок щодо безпечного виконання робіт після первинного інструктажа для працівника протягом 10 днів додатково проводиться інструктаж і повторна перевірка знань. При незадовільних результатах повторної перевірки знань питання щодо працевлаштування працівника вирішується згідно з чинним законодавством.

Про проведення первинного інструктажу та про допуск до роботи особою, якою проводився інструктаж, вноситься запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці. При цьому обов'язкові підписи як того, кого інструктували, так і того, хто інструктував.

Перелік професій та посад працівників, які звільняються від первинного інструктажу, затверджується керівником підприємства за узгодженням з державним інспектором по нагляду за охороною праці. До цього переліку можуть бути зараховані працівники, участь у виробничому процесі яких не пов'язана з безпосереднім обслуговуванням обладнання, застосуванням приладів та інструментів, збереженням або переробкою сировини, матеріалів тощо.

3. Повторний інструктаж. Проводиться з працівниками на робочому місці в терміни, визначені відповідними чинними галузевими нормативними актами або керівником підприємства з урахуванням конкретних умов праці, але не рідше:

- а) на роботах з підвищеною небезпекою - 1 раз на 3 місяці;
- б) для решти робіт - 1 раз на 6 місяців.

Проводиться інструктаж індивідуально з окремим працівником або з групою працівників, які виконують однотипні роботи, за обсягом і змістом переліку питань первинного інструктажу, безпосередньо керівником робіт (начальник виробництва, цеху, дільниці, майстер).

Завершується інструктаж перевіркою знань у вигляді усного опитування або за допомогою технічних засобів, а також перевіркою набутих навичок безпечних методів праці. Знання перевіряє особа, яка проводила інструктаж.

При незадовільних результатах перевірки знань, умінь і навичок щодо безпечного виконання робіт після повторного інструктажу для працівника протягом 10 днів додатково проводиться інструктаж і повторна перевірка знань. При незадовільних результатах повторної перевірки знань питання щодо праце-влаштування працівника вирішується згідно з чинним законодавством.

Про проведення повторного інструктажу та про допуск до роботи особою, якою проводився інструктаж, вноситься запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці. При цьому обов'язкові підписи як того, кого інструктували, так і того, хто інструктував.

Перелік професій та посад працівників, які звільняються від повторного інструктажу, затверджується керівником підприємства за узгодженням з державним інспектором по нагляду за охороною праці. До цього переліку можуть бути зараховані працівники, участь у виробничому процесі яких не пов'язана з безпосереднім обслуговуванням обладнання, застосуванням приладів та інструментів, збереженням або переробкою сировини, матеріалів тощо.

4. Позаплановий інструктаж. Проводиться з працівниками на робочому місці або в кабінеті охорони праці:

а) при введенні в дію нових або переглянутих нормативних актів про охорону праці, а також при внесенні змін та доповнень до них;

б) при зміні технологічного процесу, заміні або модернізації устаткування, приладів та інструментів, вихідної сировини, матеріалів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці;

в) при порушеннях працівниками вимог нормативних актів про охорону праці, що можуть призвести або призвели до травм, аварій, пожеж тощо;

г) при виявленні особами, які здійснюють державний нагляд і контроль за охороною праці, незнання вимог безпеки стосовно робіт, що виконуються працівником;

д) при перерві в роботі виконавця робіт більш ніж на 30 календарних днів - для робіт з підвищеною небезпекою, а для решти робіт - понад 60 днів.

Проводиться інструктаж індивідуально з окремим працівником або з групою працівників одного фаху, безпосередньо керівником робіт (начальник виробництва, цеху, дільниці, майстер). Обсяг і зміст позапланового інструктажу визначаються в кожному окремому випадку залежно від причин і обставин, що спричинили потребу його проведення.

Завершується інструктаж перевіркою знань у вигляді усного опитування або за допомогою технічних засобів, а також перевіркою набутих навичок безпечних методів праці. Знання перевіряє особа, яка проводила інструктаж.

При незадовільних результатах перевірки знань, умінь і навичок щодо безпечного виконання робіт після позапланового інструктажів для працівника протягом 10 днів додатково проводиться інструктаж і повторна перевірка знань. При незадовільних результатах повторної перевірки знань питання щодо працевлаштування працівника вирішується згідно з чинним зако-нодавством.

Про проведення позапланового інструктажу та про допуск до роботи особою, якою проводився інструктаж, вноситься запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці. При цьому обов'язкові підписи як того, кого інструктували, так і того, хто інструктував.

Перелік професій та посад працівників, які звільняються від позапланового інструктажу, затверджується керівником підприємства за узгодженням з державним інспектором по нагляду за охороною праці. До цього переліку можуть бути зараховані працівники, участь у виробничому процесі яких не пов'язана з безпосереднім обслуговуванням обладнання, застосуванням приладів та інструментів, збереженням або переробкою сировини, матеріалів тощо.

5. Цільовий інструктаж. Проводиться з працівниками:

- а) при виконанні разових робіт, не передбачених трудовою угодою;
- б) при ліквідації аварії, стихійного лиха;
- в) при проведенні робіт, на які оформлюються наряд-допуск, розпорядження або інші документи.

Інструктаж проводиться індивідуально з окремим працівником або з групою працівників, безпосередньо керівником робіт (начальник виробництва, цеху, дільниці, майстер). Обсяг і зміст інструктажу визначаються в залежності від виду робіт, що ними виконуватимуться.

Завершується інструктаж перевіркою знань у вигляді усного опитування або за допомогою технічних засобів, а також перевіркою набутих навичок безпечних методів праці. Знання перевіряє особа, яка проводила інструктаж.

При незадовільних результатах перевірки знань допуск до виконання робіт не надається. Повторна перевірка знань при цьому не дозволяється.

Про проведення цільового інструктажу та про допуск до роботи особою, якою проводився інструктаж, вноситься запис до журналу реєстрації інструктажів з питань охорони праці. При цьому обов'язкові підписи як того, кого інструктували, так і того, хто інструктував.

У разі виконання робіт, що потребують оформлення наряду-допуску, цільовий інструктаж реєструється в цьому наряді-допуску, а в журналі реєстрації інструктажів - не обов'язково.

Сторінки журналу реєстрації інструктажів повинні бути пронумеровані, журнали прошнуровані і скріплені печаткою.

Працівники, які суміщають професії (в тому числі працівники комплексних бригад), проходять інструктажі як з їх основних професій, так і з професій за сумісництвом.

Питання № 4. Стажування, дублювання і допуск працівників до роботи.

Новоприйняті на підприємство працівники після первинного інструктажу на робочому місці до початку самостійної роботи повинні під керівництвом досвідчених, кваліфікованих працівників пройти стажування протягом не менше 2 - 15 змін або дублювання протягом не менше шести змін. Вони проводяться, як правило, під час професійної підготовки на право виконання робіт з підвищеною небезпекою у випадках, передбачених нормативно-правовими актами з охорони праці.

Працівники, функціональні обов'язки яких пов'язані із забезпеченням безаварійної роботи об'єктів підвищеної небезпеки або з виконанням окремих робіт підвищеної небезпеки, до початку самостійної роботи повинні проходити дублювання з обов'язковим проходженням у цей період протиаварійних і протипожежних тренувань відповідно до плану ліквідації аварій.

Допуск до стажування (дублювання) оформлюється наказом, у якому визначається тривалість стажування (дублювання) та вказується прізвище працівника, відповідального за проведення стажування (дублювання). Перелік посад і професій працівників, які повинні проходити стажування (дублювання), а також тривалість стажування (дублювання) визначаються керівником підприємства відповідно до нормативно-правових актів з охорони праці. Тривалість стажування (дублювання) залежить від стажу і характеру роботи, а також від кваліфікації працівника.

Роботодавцю надається право своїм наказом звільняти від проходження стажування (дублювання) працівника, який має стаж роботи за відповідною професією не менше 3 років або переводиться з одного підрозділу до іншого, де характер роботи та тип обладнання, на якому він працюватиме, не змінюються.

Стажування (дублювання) проводиться за програмами для конкретної професії, які розробляються на підприємстві відповідно до функціональних обов'язків працівника і затверджуються керівником підприємства (структурного підрозділу).

Стажування (дублювання) проводиться на робочих місцях підприємства. У процесі стажування працівники повинні виконувати роботи, які за складністю, характером, вимогами безпеки відповідають роботам, що передбачаються функціональними обов'язками цих працівників. У процесі стажування (дублювання) працівник повинен:

а) закріпити знання щодо правил безпечної експлуатації технологічного обладнання, технологічних і посадових інструкцій та інструкцій з охорони праці;

б) оволодіти навичками орієнтування у виробничих ситуаціях у нормальних і аварійних умовах;

в) засвоїти в конкретних умовах технологічні процеси і обладнання та методи безаварійного керування ними з метою забезпечення вимог безпеки праці.

Після закінчення стажування (дублювання) та при задовільних результатах перевірки знань з питань охорони праці наказом (розпорядженням) роботодавця (або керівника структурного підрозділу) працівник допускається до самостійної роботи, про що робиться запис у журналі реєстрації інструктажів, у протилежному випадку, якщо працівник не оволодів необхідними виробничими навичками чи отримав незадовільну оцінку з протиаварійних та протипожежних тре-

тренувань, то стажування (дублювання) новим наказом може бути продовжено на термін не більше двох змін.

Питання № 5. Профілактика травматизму та професійних захворювань.

Травматизм - слово грецького походження (trauma – пошкодження, поранення). На виробництві травми (нещасні випадки) головним чином стаються внаслідок непередбаченої дії на робітника небезпечного виробничого фактору при виконанні ним своїх трудових обов'язків.

Травма - порушення анатомічної цілісності організму людини або його функцій внаслідок дії небезпечних виробничих факторів.

Виробнича травма - це раптове механічне (забої, переломи, рани), фізичне (рухомі вузли машин, механізмів, інструмент, оброблюваний матеріал, ненормальні метеорологічні умови, недостатня освітленість робочої зони, шум та вібрація), хімічне (хімічні опіки, загальнотоксичні гострі отруєння), біологічне (мікроорганізми, бактерії, віруси, рослинні та тваринні макроорганізми), психофізіологічне (фізичне та нервово перевантаження організму людини), комбіноване та інше пошкодження людини у виробничих умовах.

Механічні та фізичні фактори переважно викликають травми. Теплові, хімічні, біологічні та психофізіологічні у більшості випадків зумовлюють захворювання. Однак, різкої межі за характером дії на організм людини між згаданими факторами немає.

Нещасний випадок - випадок з людиною внаслідок непередбаченого збігу обставин та умов, за котрих завдається шкода здоров'ю або настає смерть потерпілого. Нещасний випадок на виробництві пов'язується з дією на працівника небезпечного виробничого фактора.

Нещасні випадки на виробництві поділяють:

1. За ступенем важкості наслідків на:

- а) легкі - втрата працездатності на 1 день;*
- б) важкі - втрата працездатності більше як на 1 день;*
- в) смертельні.*

2. Залежно від кількості потерпілих на:

- а) поодинокі;*
- б) групові - нещасні випадки, які сталися одночасно з двома і більше потерпілими.*

Висновок про важкість травм дають лікарі медичних установ згідно з відповідними нормативними документами. Незалежно від важкості отриманих травм, такі нещасні випадки кваліфікують як важкі.

Професійне захворювання - патологічний стан, зумовлений тривалою роботою за шкідливих умов праці і пов'язаний з надмірним напруженням організму або несприятливою дією виробничих факторів.

Постійний і різнобічний аналіз травматизму і профзахворювань розглядається як одна з головних функцій керування безпекою праці та прийняття основних заходів щодо усунення причин травматизму та захворювань.

Загальноприйнята класифікація причин виробничого травматизму виглядає наступним чином:

1. *Технічні причини* – характеризуються як причини, що залежать від рівня організації праці на виробництві, а саме: недосконалий технологічний процес, конструктивні недоліки обладнання, інструментів та пристосувань, недостатня механізація важких робіт; недосконале огороження, відсутність спеціальних захисних засобів, засобів сигналізації та блокувань, недостатня міцність та надійність машин, шкідливі властивості оброблюваного матеріалу тощо.

2. *Організаційні причини* - повністю залежать від рівня організації праці на виробництві. До них відносять: незадовільний стан території підприємства; порушення правил експлуатації обладнання; порушення технологічного регламенту; недоліки при навчанні робітників безпечним методам праці; недостатній технічний нагляд за небезпечними роботами; відсутність або невикористання засобів індивідуального захисту тощо.

3. *Санітарно-гігієнічні причини* – це перевищення запиленості та загазованості повітря робочої зони; відсутність або недостатнє природне освітлення, підвищена пульсація світлового потоку; підвищений рівень шуму та вібрації, інфразвукових та ультразвукових коливань на робочому місці; підвищений рівень ультразвукової та інфрачервоної радіації тощо.

4. *Економічні причини* – це нерегулярна виплата зарплати; низький заробіток; неритмічність роботи; прагнення до виконання понад нормованої роботи; робота за сумісництвом чи на двох різних підприємствах.

5. *Психофізіологічні причини* – це фізичні, нервово-психічні перевантаження працюючих. До них відносять: грубі помилки в діях, пов'язані з фізіологічним (втомленість), психічним (підвищена дратливість) або хворобливим станом працівників.

Найбільш частими конкретними причинами виробничого травматизму на виробничих підприємствах є:

- а) відсутність інструкцій з охорони праці;
- б) робота на несправному обладнанні або на обладнанні без засобів захисту;
- в) відсутність засобів проти випадкового ураження працівників електричним струмом;
- г) розвантаження і транспортування вантажів без застосування відповідних механізмів і пристосувань;
- д) користування несправним реманентом, пристосуванням та інструментом.

Незадовільна організація праці зумовлює надмірні фізичні і нервові перевантаження, що прискорює стомлюваність робітників. У такому стані знижується чутливість до різних подразників виробничого середовища, притуплюється увага, пильність. Це призводить до того, що ближче до кінця робочої зміни різко підвищується кількість нещасних випадків, причинами яких є помилкові дії потерпілих.

Особисті якості працівників (швидкість реакції, активність, відповідальність, дисциплінованість) також впливають на їх схильність до нещасних випадків, при схожих екстремальних ситуаціях одні стають жертвами нещасних випадків, а другі – ні.

Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань. Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань дає змогу виявити причини і визначити закономірності їх виникнення. *Мета профілактики виробничого травматизму та професійних захворювань - розробка заходів щодо попередження нещасних випадків. Завдання профілактики виробничого травматизму та професійних захворювань – ретельне вивчення причин їх виникнення.*

Основні заходи щодо попередження та усунення причин виробничого травматизму і професійної захворюваності поділяються на:

1. Технічні заходи. Вони поділяються на:

А) Заходи з виробничої санітарії. Передбачають організаційні, гігієнічні та санітарно-технічні заходи і засоби, що запобігають дії на працюючих шкідливих виробничих чинників.

Це створення комфортного мікроклімату шляхом влаштування відповідних систем опалення, вентиляції, кондиціонування повітря; теплоізоляція конструкцій будівлі і технологічного устаткування; заміна шкідливих речовин та матеріалів нешкідливими; герметизація шкідливих процесів; зниження рівнів шуму та вібрації; встановлення раціонального освітлення; забезпечення необхідного режиму праці та відпочинку, санітарного та побутового обслуговування.

Б) Заходи з техніки безпеки. Передбачають систему організаційних і технічних заходів та засобів, що запобігають дії на працюючих небезпечних виробничих чинників.

До технічних заходів та засобів належать: розроблення та впровадження безпечного устаткування; механізація та автоматизація технологічних процесів; використання запобіжних пристосувань, автоматичних блокувальних засобів; правильне та зручне розташування органів керування устаткуванням; впровадження систем автоматичного регулювання, контролю та керування технологічними процесами, принципово нових нешкідливих та безпечних технологічних процесів.

До організаційних заходів належать: правильна організація роботи, навчання, контролю та нагляду з охорони праці; дотримання трудового законодавства, міжгалузевих та галузевих нормативних актів про охорону праці; впровадження безпечних методів та наукової організації праці; проведення оглядів, лекційної та наочної агітації і пропаганди з питань охорони праці; організація планово-попереджувального ремонту устаткування, технічних оглядів та випробувань транспортних і вантажопідіймальних засобів, посудин, що працюють під тиском.

Завдання на самопідготовку:

1. Навчання як системне та систематичне підвищення рівня знань працівників з питань охорони праці.

2. Спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці. Організація проведення інструктажів з питань охорони праці. Стажування (дублювання) та допуск працівників до самостійної роботи.

3. Виробничі травми, професійні захворювання, нещасні випадки виробничого характеру. Інциденти та невідповідності.

4. Мета та завдання профілактики нещасних випадків професійних захворювань і отруєнь на виробництві.

5. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості.

6. Основні заходи по запобіганню травматизму та професійним захворюванням.

Тести для самоконтролю:

1. Яка особа підприємства несе відповідальність за організацію і здійснення навчання та перевірку знань працівників з питань охорони праці?

1. Особа, на яку покладено виконання функцій служби охорони праці.
2. Керівник структурного підрозділу.
3. Керівник підприємства.
4. Заступник керівника підприємства, у функціональних обов'язках якого є відповідальність за охорону праці.
5. Посадова особа Державної служби з питань праці, яку призначили для контролю за організацією та проведення навчання.

2. Протягом якого терміну забезпечується проведення спеціального навчання з охорони праці посадових осіб підприємства?

1. Протягом першого місяця після прийому на роботу.
2. Протягом 15-ти днів після прийому на роботу.
3. Протягом 10-ти днів після прийому на роботу.
4. Протягом 7-ти днів після прийому на роботу.
5. негайно, після прийому на роботу.

3. У який термін при незадовільних результатах перевірки знань спеціального навчання працівники підприємства проходять повторне навчання і повторну перевірку знань?

1. Протягом 10-ти днів після прийому на роботу.
2. Протягом 15-ти днів після прийому на роботу.
3. Протягом одного місяця.
4. Протягом 3-х місяців.
5. Повторне навчання і повторна перевірка знань осіб підприємства законодавчими актами не регламентується.

4. Який фахівець підприємства проводить вступний інструктаж?

1. Керівник робіт, який буде здійснювати контроль за проведенням робіт.
2. Керівник структурного підрозділу, де будуть працювати робітники які проходять інструктаж.
3. Заступник керівника підприємства, у функціональних обов'язках якого є відповідальність за охорону праці.
4. Спеціаліст служби охорони праці.
5. Голова (заступник) комісії з перевірки знань працівників з питань охорони праці.

5. В який термін з працівниками які задіяні на роботах не пов'язаних з підвищеною небезпекою проводиться повторний інструктаж?

1. 1 раз на місяць.
2. 1 раз на 3 місяця.
3. 1 раз на 5 місяців.
4. 1 раз на 6 місяців.
5. 1 раз на рік.

6. Де проводиться первинний інструктаж?

1. У відділі кадрів.
2. У кабінеті охорони праці.
3. На робочому місці працівника.
4. У кабінеті начальника структурного підрозділу, де працює працівник.
5. Законодавчими актами місце проведення вступного інструктажу нерегламентоване.

7. Який орган здійснює методичне керівництво діяльністю підприємств галузі з охорони праці?

1. Місцеві державні адміністрації в галузі охорони праці.
2. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади в галузі охорони праці.
3. Органи місцевого самоврядування в галузі охорони праці.
4. Національна Рада з питань безпечної життєдіяльності населення.
5. Спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади.

8. Після якого виду навчання новоприйняті на підприємство працівники проходять дублювання?

1. Первинного інструктажу.
2. Повторного інструктажу.
3. Вступного інструктажу.
4. Стажування.
5. Спеціального навчання.

9. Яка особа підприємства контролює організацію і здійснення навчання та перевірку знань працівників з питань охорони праці?

1. Керівник підприємства.
2. Заступник керівника підприємства, у функціональних обов'язках якого є відповідальність за охорону праці.
3. Особа, на яку покладено виконання функцій служби охорони праці.
4. Посадова особа територіального органу державного нагляду за охороною праці.
5. Керівник територіального експертно-технічного центру Держпраці.

10. При якому виді інструктажу з охорони праці не проводиться перевірка знань та набуття працівниками навичок безпечних методів праці?

1. Повторний інструктаж.
2. Позаплановий інструктаж.
3. Вступний інструктаж.
4. Цільовий інструктаж.
5. Первинний інструктаж.

11. Випадок з людиною внаслідок непередбаченого збігу обставин та умов, за котрих завдається шкода здоров'ю або настає смерть потерпілого, це:

1. Травма.
2. Виробнича травма.
3. Професійне захворювання.
4. Нещасний випадок.
5. Травматичне пошкодження.

12. Який орган здійснює відомчий контроль за станом охорони праці на підприємствах галузі?

1. Місцеві державні адміністрації в галузі охорони праці.
2. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади в галузі охорони праці.
3. Органи місцевого самоврядування в галузі охорони праці.
4. Національна Рада з питань безпечної життєдіяльності населення.
5. Спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади.

13. В який термін з працівниками які задіяні на роботах пов'язаних з підвищеною небезпекою проводиться повторний інструктаж?

1. 1 раз на місяць.
2. 1 раз на 3 місяця.
3. 1 раз на 5 місяців.
4. 1 раз на 6 місяців.
5. 1 раз на рік.

14. З якою метою на підприємстві проводять стажування?

1. На право виконання робіт з підвищеною небезпекою у випадках, передбачених нормативно-правовими актами з охорони праці.
2. На право виконання своїх службових та функціональних обов'язків, передбачених нормативно-правовими актами з охорони праці.
3. На право опрацювання введених в дію нових або переглянутих нормативних актів про охорону праці.
4. На право виконання робіт при зміні технологічного процесу, заміні або модернізації устаткування, приладів та інструментів та інших факторів, що впливають на стан охорони праці.
5. На право виконання робіт після виявлення особами, які здійснюють державний нагляд і контроль за охороною праці, незнання вимог безпеки стосовно робіт, що виконуються працівником.

15. У які терміни відбувається спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників підприємства, де є потреба в професійному доборі вимог відповідних нормативно-правових актів з охорони праці?

1. Під час прийняття на роботу і періодично один раз на рік.
2. Під час прийняття на роботу і періодично один раз на три роки.
3. Під час прийняття на роботу і періодично один раз на п'ять років.
4. Під час прийняття на роботу, якщо працівник підприємства має вищу освіту перевірка знань з питань охорони праці у подальшому не проводиться.
5. Під час прийняття на роботу, подальша перевірка знань з питань охорони праці працівників підприємства законодавчими актами не регламентується.

16. При якому виді інструктажів з охорони праці повторна перевірка знань не проводиться?

1. Цільовий інструктаж.
2. Позаплановий інструктаж.
3. Повторний інструктаж.
4. Первинний інструктаж.
5. Вступний інструктаж.

17. При яких умовах цільовий інструктаж з працівниками не проводиться?

1. При проведенні робіт, на які оформляються наряд-допуск, розпорядження або інші документи.
2. При ліквідації стихійного лиха.
3. При ліквідації аварії.
4. При виконанні робіт пов'язаних з виконанням службових обов'язків.
5. При виконанні разових робіт, не передбачених трудовою угодою.

18. Патологічний стан, зумовлений тривалою роботою за шкідливих умов праці і пов'язаний з надмірним напруженням організму або несприятливою дією виробничих факторів, це:

1. Травма.
2. Виробнича травма.
3. Професійне захворювання.
4. Нещасний випадок.
5. Травматичне пошкодження.

19. У який термін новоприйняті на підприємство працівники проходять дублювання?

1. Протягом не менше шести змін.
2. Протягом не менше десяти змін.
3. Протягом не менше п'ятнадцяти змін.
4. Протягом не менше двадцяти змін.
5. Протягом не менше місяця.

20. У які терміни відбувається спеціальне навчання і перевірка знань з питань охорони праці працівників підприємства, які залучаються до виконання робіт підвищеної небезпеки?

1. Під час прийняття на роботу і періодично один раз на рік.
2. Під час прийняття на роботу і періодично один раз на три роки.
3. Під час прийняття на роботу і періодично один раз на п'ять років.
4. Під час прийняття на роботу, якщо працівник підприємства має вищу освіту перевірка знань з питань охорони праці у подальшому не проводиться.
5. Під час прийняття на роботу, подальша перевірка знань з питань охорони праці працівників підприємства законодавчими актами не регламентується.

Інформаційні джерела

1. Про охорону праці : Закон України від 14 жовтня 1992 року № 2694-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>.

2. 23 вересня 1999 року № 1105-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08> від 25.09.2019 р. Кодекс законів про працю України.

3. Кодекс цивільного захисту України : Кодекс України від 2 жовтня 2012 року № 5403-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>.

4. «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці», Наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці № 15 від. 26.01.2005 р.

5. Радіонов М. О. Визначення основних напрямів профілактики травматизму на підприємствах сільського господарства / М. О. Радіонов, Д. Д. Марченко, В. М. Курепін // Вісник аграрної науки Причорномор'я. - 2019. - Вип. 1 (101). - С. 111-117. - DOI: 10.31521/2313-092X/2019-1(101)-16.

URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6105>.

6. Курепін В. М. Актуальні питання охорони праці в енергетичній галузі України // Сучасні проблеми землеробської механіки : матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 119-й річниці з дня народження академіка Петра Мефодійовича Василенка, м. Миколаїв, 17 – 19 жовтня 2019 р. – Миколаїв : МНАУ, 2019. – С. 199 – 201. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6409>.

7. Курепін В. М. Роль виробничого навчання у системі підготовки майбутніх фахівців технічного профілю // Розвиток українського села – основа аграрної реформи в Україні : матеріали причорноморської регіональної науково-практичної конференції професорсько-викладацького складу, м. Миколаїв, 25 – 26 квітня 2019 р. – Миколаїв : МНАУ, 2019.

URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6413>.

8. Курепін В. М. Використання інноваційних технологій навчання – запорука підготовки висококваліфікованих спеціалістів / В. М. Курепін, Д. В. Курепін // Осінні наукові читання : матеріали XXIII міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, секція № 10. Педагогічні науки, м. Тернопіль, 27 листопада 2019 р. - Тернопіль : ГО «Наука та освіта без кордонів», 2019.

URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/6417>.

9. Вишняков Д.С. Запобігання професійним захворюванням і виробничому травматизму – запорука підвищення конкурентоспроможності підприємства // Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу України: 32-ї студентської науково-теоретичної конференції, 18-20 березня 2020 р., Миколаїв. – Миколаїв : МНАУ, 2020 – С. 71 – 74.

URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7022>.

10. Курепін В. М. Причини приховування нещасних випадків на виробництві та їхні наслідки / В. М. Курепін, А. В. Демченко // День Землі - Earth Day [Електронний ресурс] : тези доповідей здобувачів вищої освіти спеціальностей 071 «Облік і оподаткування», 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» та інших учасників освітнього про-

цесу за результатами тематичного «круглого столу» на обліково-фінансовому факультеті, м. Миколаїв, 22 квітня 2020 року. - Миколаїв : МНАУ, 2020. - С. 23-25.
URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7039>.

11. Гуменний М. В. Професійне навчання запорука підвищення конкурентоспроможності персоналу на ринку праці // Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу України: 32-ї студентської науково-теоретичної конференції, 18-20 березня 2020 р., Миколаїв. – Миколаїв : МНАУ, 2020. - С. 87-90.
URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7026>.

12. Курепін В. М. Механізм управління безпекою вітчизняних підприємств на засадах маркетингу // Сучасний маркетинг: стратегічне управління та інноваційний розвиток : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої до 90-ча заснування Харківського національного технічного університету сільського господарства ім. П. Василенка, 17-18 жовтня 2020 року. Харків : Харківський національний технічний університет сільського господарства імені Петра Василенка, 2020. С. 154-158.
URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8183>.

13. Герасіменя О. А., Курепін В. М. Концепція захисту населення і території у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій // Актуальні проблеми життєдіяльності людини в сучасному суспільстві : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 18-20 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 10-12.
URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8122>.

14. Курепін В. М. Теоретичні аспекти організації підвищення кваліфікації працівників підприємства // Актуальні проблеми життєдіяльності людини в сучасному суспільстві : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 18-20 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 120-122.
URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8128>.

15. Єгіазарян А. С. Сутність нематеріальної мотивації персоналу підприємства та основні її компоненти // Участь молоді у розбудові агропромислового комплексу України: 32-ї студентської науково-теоретичної конференції, 18-20 березня 2020 р., Миколаїв. – Миколаїв : МНАУ, 2020. – С. 95-98. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/7031>.
16. В. М. Курепін. Кадрова безпека як складова частина економічної безпеки підприємств аграрного профілю // Modern Economics. 2020. № 24. С. 94-99. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V24\(2020\)-15](https://doi.org/10.31521/modecon.V24(2020)-15). URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8276>.
17. Охорона праці в галузі та цивільний захист [Електронний ресурс] : навчальний посібник / В. М. Курепін, К. М. Горбунова, В. М. Курепін [та ін.]. Миколаїв : МНАУ, 2020. 266 с. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8596>.
18. Русавська В. І. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки // Актуальні проблеми життєдіяльності людини в сучасному суспільстві : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 18-20 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 51-54. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8143>.
19. Кулабухова Н. Ю. Безпечна праця, як чинник збереження урожаю // Актуальні проблеми життєдіяльності людини в сучасному суспільстві : тези доповідей здобувачів вищої освіти інженерно-енергетичного факультету та інших учасників освітнього процесу за результатами тематичного «круглого столу» на інженерно-енергетичному факультеті, м. Миколаїв, 18-20 листопада 2020 р. Миколаїв : Миколаївський національний аграрний університет, 2020. С. 99-102. URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8154>.
20. Курепін В. М. Кадровий потенціал підприємства: фактори формування і використання // Наука, освіта, культура : матеріали міжнар. науково-практичної конференції, присвяченої 30-й річниці Комратського державного університету, 11 лютого 2021 р., м. Комрат, Молдова : Комратській державний університет, 2021. Т. 1: Економічні науки. Сільське господарство і переробна промисловість. Інформаційні технології, математика і фізика. Право і політичні науки. Психолого-пе-

- дагогічні науки. С. 115-120.
URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8485>.
21. Іваненко В. С. Комплексна безпека підприємств агропромислового комплексу, як складова система управління // Проблеми та перспективи розвитку бізнесу в Україні : матеріали міжнародної науково-практичної конференції молодих вчених і студентів, м. Львів, 19 лютого 2021р. Львів : Львівський торговельно-економічний університет, 2021. С. 295 – 297.
URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8880>.
223. Курепін В.М. Управління розвитком кадрового потенціалу підприємств аграрного профілю / В.М. Курепін // Сучасні тенденції розвитку фінансових та інноваційно-інвестиційних процесів в Україні : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції 12 березня 2021 року : збірник наукових праць [Електронний ресурс]. – Вінниця: ВНТУ, 2021., -С. 730-733.
URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8907>.
23. Курепін, Вячеслав Миколайович. Управління кадровою безпекою аграрних підприємств : автореф. дис. ...канд. екон. наук 08.00.04 - економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності) /наук. керівник Нагаєв Віктор Михайлович. Суми : СНАУ, 2021. 23 с.
URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/8963>.
24. Курепін В. М. Компетентнісний підхід при підготовці фахівців у сфері цивільної безпеки для підприємств аграрного профілю // Сучасна вища освіта: перспективні та пріоритетні напрями наукових досліджень : матеріали II міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та науковців, м. Дніпро, 25 березня 2021 р. Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2021. С. 141-145.
URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9235>.
25. Курепін В. М. Визначення основних напрямів профілактики травматизму водіїв автотранспортних засобів аграрного сектору // Педагогічні інновації : матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, м. Миколаїв, 28-29 квітня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 160-163.
URL:<http://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9297>.

26. Курепін В. М. Управління кадровою безпекою аграрних підприємств // Молодь і наука - 2021 : тези наукових доповідей казахстанських і зарубіжних вчених, а також молодих дослідників в різних галузях сучасної науки Міжнародної науково-практичної онлайн конференції, м. Петропавловськ, 9 квітня 2021 рік. Петропавловськ : Північно-Казахстанський університет імені Манаша Козибаєва, 2021. Том 1, С. 165-169. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9443>.

27. Курепін В. М. Кадровий потенціал підприємства як фактор економічної безпеки та антикризової діяльності підприємств аграрного профілю // Стратегічні пріоритети розвитку підприємництва, торгівлі та біржової діяльності : матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 13-14 травня 2021 року Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2021. С. 58-63. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9593>.

28. Іваненко В. С., Курепін В. М. Фактори дотримання кадрової безпеки підприємств аграрного профілю // Наукові та освітні трансформації в сучасному світі : матеріали Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції, м. Чернігів, 15 липня 2021р. – Чернігів : Науково-освітній інноваційний центр суспільних трансформацій, 2021. С. 91-93. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9848>.

29. Демченко А. В. Реформи ринку праці під час карантинних заходів у зв'язку з поширенням COVID-19 в Україні // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 17-20. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9820>.

30. Сміренін В. О. Кодекс законів про працю України як інструмент системи управління безпекою та здоров'ям працівників на підприємствах аграрного профілю // Розвиток територіальних громад: правові, економічні та соціальні аспекти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції м. Миколаїв, 23-24 червня 2021 р. Миколаїв : МНАУ, 2021. С. 88-91. URL:<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/handle/123456789/9822>.

Навчальне видання

Основи охорони праці

Змістовий модуль № 1.
«Правові та організаційні основи
охорони праці»

Тема № 4.
«Навчання з питань охорони праці. Профілактика травматизму та професійних
захворювань»

Укладач:
Курепін Вячеслав Миколайович

Відповідальний за випуск: Д. Д. Марченко

Технічний редактор: В. С. Іваненко

Формат 60x84 1/16. Ум. друк. арк. 16,2
Тираж 100 прим. Зам. № __

Надруковано у видавничому відділі
Миколаївського національного аграрного університету
54020, м. Миколаїв, вул. Георгія Гонгадзе, 9
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 4490 від 20.02.2013 р.